

УДК 655.3.066.13

**ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ПІДГОТОВЛЕННЯ
ВИРОБНИЦТВА ЖУРНАЛЬНИХ ВИДАНЬ**

П. П. Лазановський, В. О. Калітовська, М. Д. Прокопюк

*Українська академія друкарства,
вул. Під Голоском, 19, Львів, 79020, Україна*

Вказано на основні характерні особливості нинішнього ринку журнальних видань та зміни їх технологічних параметрів. Відзначено, що питання комплексного підготовки журнальних видань стали особливо актуальними в останні роки у зв'язку із запровадженням українськими видавничо-поліграфічними структурами передових європейських і світових технологій у їх виготовленні. Зауважено, що проблеми комплексного підготовки журнальних видань є одним з предметів сучасних досліджень науковців і фахівців-практиків видавничо-поліграфічної справи, особливо в економічному їх контексті.

Конкретизовано визначення суті та змісту комплексного підготовки виробництва продукції за результатами аналізу публікацій науковців. Запропоновано завершувати ухвалені рішення з комплексного підготовки виробництва продукції обов'язковим їх економічним і маркетинговим обґрунтуванням. Охарактеризовано стадії комплексного підготовки виробництва журнальних видань як базису для підвищення його ефективності. Підкреслена важливість вибору варіантів технічного підготовки виробництва журнальних видань в сучасних умовах чисельних можливостей у проектуванні їх форматів, накладів, ілюстративності, фарбовості та інших параметрів. Констатовано, що доцільність заходів комплексного підготовки виробництва продукції визначається системою техніко-економічних показників. Наголошено, що зростання економічної ефективності комплексного підготовки виробництва журнальних видань в сучасних умовах його кризових економічних явищ має відбуватися лише завдяки зниженню витрат на роботи у межах кожної стадії. Наведено (як приклад) результати розрахунку витрати і значення показників економічної ефективності за одним із найбільш широко застосовуваним на сьогодні варіантом комплексного підготовки виробництва умовного номера журнального видання з використанням фактичних середньостатистичних даних видавництв і поліграфічних підприємств. Зроблено висновки за результатами дослідження та окреслено його перспективи.

Ключові слова: *комплексне підготовки виробництва, журнальні видання, техніко-технологічні рішення, витрати, економічна ефективність.*

Постановка проблеми. *Зі зниженням тиражності видавничої продукції видавничі структури почали шукати вихід у збільшенні числа її назв. Одним із актуальних видів видань на видавничому ринку нині є журнальні видання (надалі*

журнали). Теперішній ринок налічує велику кількість назв журналів з різною тематикою, періодичністю виходів, форматами і тиражністю, поліграфічним оформленням тощо. За таких умов перед видавцем завжди постають питання вибору ефективних варіантів комплексного підготовки їх виробництва, починаючи з редакційних процесів, виконання друкарсько-обробних операцій, організації робіт і до маркетингового вивчення ринку та реалізації журналу. Зважаючи на таку багатостадійність комплексного підготовки виробництва журналів, є зрозумілою важливість забезпечення раціональних дій видавця на кожній з них. Усе вищесказане свідчить про актуальність та важливість досліджуваної проблеми на основі застосування комплексного системного підходу до її вирішення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання підготовки виробництва продукції завжди цікавили науковців та практиків різних сфер діяльності. Особливою актуальністю вони відзначаються в останні десятиліття, коли українські підприємства стали запроваджувати передові європейські та світові технології з виготовлення продукції, а також почали використовувати нові методи організації виробництва (менеджменту), орієнтовані на розвиток приватного сектору малого та середнього бізнесу. У підприємств з'явилася можливість вибору напрямів діяльності для своїх підприємств, придбання технологій і техніки залежно від масштабів вирішуваних задач — обсягів виробництва продукції, фінансових можливостей, ринків збуту та ін.

У контексті досліджуваної проблеми, на нашу думку, публікації науковців необхідно розділити на дві групи. До першої належать ті, які стосуються оцінки застосовуваної техніки й технологій у сучасному виробництві, проектування нових видів продукції та технологічних процесів для них, екологічної підготовки виробництва тощо. У цьому напрямі відзначимо праці таких зарубіжних та вітчизняних учених, як Ю. Адлер, Л. Гайдуцький, А. Гавриш, А. Гінбург, Г. Головченко, Н. Гончарова, Г. Дубровська, П. Дудко, А. Єфремов, В. Іващенко, А. Толкачев, А. Ткаченко та ін. Зі сфери поліграфії до цієї групи належать дослідження С. Гавенко, В. Гасова, Ю. Левіна, В. Маїка, В. Мартинюка, В. Зарецького, П. Пашулі, Л. Предко, М. Шовгенюка та ін. До другої групи належать праці, у яких розглядаються організаційні та економічні питання підготовки виробництва продукції. Серед них прізвища таких авторів, як П. Белінський, Ю. Василенко, В. Васильков, А. Гриньов, Є. Кузьмін, Н. Морковська, Я. Пложкін, Р. Фатхутдінов, С. Шаповал та ін., а в поліграфії — О. Гірняк, О. Гузела, З. Григорова, В. Ерн-Бишкевич, Є. Марголін, Н. Передерієнко, В. Перлов та ін.

Незважаючи на чималий доробок науковців у вивченні задач підготовки виробництва продукції, значна частина з них потребує сьогодні для їх розв'язання використання нових методологічних та практичних підходів і особливо в секторі організаційно-економічної складової. Залишаються актуальними ці завдання й для видавничо-поліграфічної сфери діяльності, що й становить предмет нашого дослідження в цій публікації.

Мета статті — окреслити кола завдань комплексного підготовки виробництва журнальних видань в умовах економічної кризи та розробити методологію оцінки його ефективності й визначення резервів щодо її підвищення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш ніж приступити до викладення матеріалу дослідження, вважаємо за доцільне зацентрувати увагу на суті категорії «комплексне підготвлення виробництва» через те, що в авторів публікацій з цієї проблематики трапляються різні його визначення та зміст. У деяких публікаціях комплексне підготвлення виробництва продукції взагалі ототожнюється (за змістом) із технологічною, технічною підготовкою, котрі насправді потрібно розглядати як окремі складові [1, 2]. Ми ж погоджуємося з думкою тих науковців і практиків, які підходять до визначення комплексного підготвлення виробництва продукції з позицій системного підходу [3, 4, 5]. Тому з огляду на останнє твердження пропонуємо *комплексне підготвлення виробництва продукції визначати як систему (комплекс, сукупність) заходів науково-управлінського, виробничо-технологічного (технічного), організаційно-економічного (маркетингового) змісту з удосконалення освоєних і розроблення нових видів продукції підприємством з метою задоволення потреб ринку.*

Отже, комплексне підготвлення виробництва продукції охоплює всі стадії її життєвого циклу, тобто містить (табл. 1):

- науково-дослідницькі роботи (НДР);
- дослідницько-конструкторські роботи (ДКР);
- конструкторські роботи (КР);
- технологічне підготвлення виробництва продукції (ТПВ);
- організаційне підготвлення виробництва продукції (ОПВ);
- освоєння виробництва продукції (ОВП).

Таблиця 1

Зміст основних робіт за стадіями комплексного підготвлення виробництва журнального видання як базису резервів зниження його витрат

Стадії комплексного підготвлення виробництва	Зміст
1	2
I. Науково-дослідницькі роботи (НДР)	-аналіз відповідності тематики журналу читацьким запитам; -обґрунтування методів і способів отримання подання інформації в журналі; - визначення умов видання журналу, очікувані результати; - підготовка засновницьких документів; - інші.
II. Дослідницько-конструкторські роботи (ДКР)	- проектування варіантів конструктивних і технологічних рішень; - визначення параметрів уніфікації та стандартизації журналу відповідно до типових вимог; - попереднє макетування номера журналу; - виготовлення дослідного зразка; - попереднє економічне обґрунтування номера журналу; - інші.

Продовження табл. 1

1	2
III. Конструкторські роботи (КР)	<ul style="list-style-type: none"> - обрання формату журналу та полос; - обрання варіанту оформлення журналу, гарнітури та кеглю шрифтів та ін.; - розрахунок об'ємно-тиражних показників видання журналу (обсягів, тиражу, потреби в папері та ін.); - вибір способу друку, скріплення блоку; - розроблення схеми технологічного процесу; - розроблення оригінал-макету журналу; - інші.
IV. Технологічне підготовлення виробництва (ТПВ)	<ul style="list-style-type: none"> - обрання поліграфічної бази для виготовлення журналу; - створення технічної специфікації видання; - розроблення графіків проходження замовлення номерів журналу у виробництві; - інші.
V. Організаційне підготовлення виробництва (ОПВ)	<ul style="list-style-type: none"> - формування оптимальної організаційної структури управління редакції журналу; - визначення способів надходження та формування масиву інформаційного забезпечення журналу; - формування (у разі необхідності) логістики матеріальних ресурсів для журналу; - розрахунок витрат та показників економічної ефективності видання журналу; - інші.
VI. Освоєння виробництва продукції (ОВП)	<ul style="list-style-type: none"> - укладання угод; - організація взаємодії з фіскальними органами; - контролювання процесу виконання робіт зі створення оригінал-макету і до завершення всіх друкарсько-обробних процесів кожного номера журналу; - моніторинг ринку журнальної продукції; - інші.

Усі стадії комплексного підготовлення виробництва журнальних видань мають свій конкретний зміст. НДР, ДКР, КР і ТПВ регламентуються галузевим стандартом [6]. Зміст цих стадій достатньо об'ємно розкрито у [7]. Відповідно до визначеної вище мети статті, надалі сконцентруємо виклад її матеріалу на останніх двох стадіях технологічного підготовлення виробництва журналів — ОПВ і ОВП. Водночас зазначимо, що стадії ОПВ і ОВП можуть бути ефективними лише за умови якісно виконаних усіх робіт на попередніх стадіях технологічного підготовлення виробництва журналу. Тобто всі роботи на стадіях НДР, ДКР, КР, ТПВ, а це визначення тематики журналу (назви), проектування його структури, конструкція, техніко-технологічні та об'ємні параметри, які виконуються на видавничому етапі технічного підготовлення виробництва журналу, визначатимуть ефективність провадження робіт на стадіях ОПВ і ОВП.

На стадії ОПВ журналу необхідно насамперед вибрати метод організації його виробничого процесу. При цьому може розглядатися два варіанти:

- якщо редакція журналу матиме ще й свою виробничу базу, тоді питання розташування замовлення для виконання друкарсько-обробних процесів вирішуватимуться, зрозуміло, організаційно простіше. Такі умови можуть бути тоді, коли організаційна видавнича структура випускатиме, крім журнальної, ще й інші види поліграфічної продукції, що складатиме основу для формування власної техніко-технологічної бази виробництва;
- у разі відсутності в редакції журналу власного поліграфічного виробництва виконання всіх робіт за усією стадією можливе на поліграфічних підприємствах відповідно до схеми запроєктованого технологічного процесу. Саме у цьому випадку для редакції журналу важливо обирати поліграфічне підприємство через «зважування» усіх його можливих організаційно-економічних переваг серед інших альтернативних йому підприємницьких структур. До них належать такі найважливіші: 1) відповідність техніко-технологічної бази поліграфічного підприємства передбаченій технологічним підготовленням журналу технології його виготовлення; 2) гарантії забезпечення високого рівня оперативності виготовлення кожного номера журналу на конкретну дату, що особливо важливо для періодичних видань; 3) мінімізація операційних витрат під час виготовлення журналу за умови збереження високої якості всіх робіт; 4) територіальна близькість розташування редакції та поліграфічного підприємства, що зменшуватиме витрати на транспортування матеріалів та готової продукції; 5) інші можливі організаційно-виробничі переваги. Підводячи певний підсумок за цим варіантом ОПВ журналу, очевидно, що його редакція для вирішення всіх організаційних задач мусить використовувати метод варіантного підходу, вибираючи поліграфічне підприємство.

Стадія ОПВ комплексного підготовлення виробництва журналу передбачає здебільшого укладання угод і контролювання процесу виконання всіх робіт, які є у процесі створення оригінал-макету, друкарсько-обробних процесів (звірка й підписання до друку відбитків художнього оформлення, «чистих аркушів», сигнального примірника журналу та ін.).

Економічна ефективність комплексного підготовлення журналу до виробництва забезпечується досягненням мінімуму всіх витрат на видавничому і виробничому (поліграфічному) етапах або, інакше кажучи, на всіх його шести вказаних вище стадіях. Віднаходити резерви зниження цих витрати необхідно у кожному пункті змісту всіх робіт, які виконуються на кожній стадії (табл. 1).

У табл. 2 і 3 наведені результати розрахунку операційних витрат та ефекту комплексного підготовлення видання журналу за умовними характеристиками, але з використанням реально використовуваних для цього технологій на ринку, середньостатистичних норм і нормативів видавництва та поліграфічних підприємств.

Таблиця 2

**Вихідні дані для розрахунку економічної ефективності комплексного
виробництва одного номера журнального видання**

№ п/п	Показники	Одиниця виміру	Значення
1	Кількість назв	-	1,0
2	Формат журналу	см	70×90
3	Частка аркуша	-	16
4	Серед. обсяг	фіз. др. арк.	10
5	Серед. тираж, тис. прим.	тис. прим.	5,0
6	Фарбовість тексту	фарба	2
7	Частка тексту за елементами, кегль:		
	а) основний, 10 п.	%	42
	б) додатковий, 8 п.	%	1
	в) титульний, 16 п.	%	7
	г) формули	%	-
	г) таблиці	%	2
	д) прогалини		
8	Місткість шрифту:		
	а) основний текст	знак	75
	б) додатковий текст	знак	95
	в) титульний текст	знак	50
9	Варіант оформлення	-	1
10	Формат полоси	кв. кв.	7,25×9,5
11	Основні характеристики ілюстрацій:		
	а) група складності	-	2
	б) штрихові	%	5
	в) тонові	%	45
	г) фарбовість	фарба	4

Таблиця 3

Вартісна оцінка витрат одного номера журнального видання

Статті витрат	Значення, грн
1. Витрати на матеріали	216411,1
2. Витрати на оплату праці	51730,3
3. Відрахування на соціальне страхування	11380,7
4. Загальновиробничі витрати, всього	15622,6
5. Адміністративні витрати	8380,3
6. Збутові витрати	10139,1
7. Інші операційні витрати	13294,7
Всього	326959,2

Вартісна оцінка результатів:

$$P = 326959,2 \left(1 + \frac{15}{100} \right) = 376003,08 \text{ грн.}$$

Економічний ефект (прибуток) редакції журналу:

$$E = 376003,08 - 326959,2 = 49043,88 \text{ грн.}$$

За потреби можуть бути розраховані також й інші показники економічної ефективності комплексного підготовки видання журналу: витрати на один фізичний друкований аркуш (обліково-видавничий аркуш), один примірник журналу, ціна одного примірника журналу (гуртова, роздрібна) та ін.

Висновки. За результатами проведеного дослідження зробимо такі висновки:

- для отримання найдостовірнішої оцінки ефективності виробництва журнальної продукції необхідно виходити з урахування робіт і ресурсів всіх стадій його комплексного підготовки;
- важливо під час розгляду комплексного підготовки виробництва журнальної продукції правильно визначати його суть та зміст, оскільки на сьогодні в науковців є різне бачення з цього питання;
- головним завданням для видавців журнальної продукції в нинішніх умовах економічної кризи є пошук шляхів і резервів зниження витрат на кожній стадії комплексного підготовки виробництва.

Майбутні напрацювання з цієї науково-практичної проблематики можуть становитися досліджень економічної ефективності комплексного підготовки виробництва інших видів друкованих, електронних видань як загалом, так і за окремо взятими його стадіями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Комплексна підготовка виробництва до зміни продукту. URL: <http://www.lekcii.com/ua/text/open.925.html>.
2. Технічна підготовка виробництва. URL: <http://um.co.ua/3/3-17/3-170885.html>.
3. Алексеев І. В. Моделювання інноваційного розвитку підприємства на стадії науково-технічної підготовки виробництва. Інновації: проблеми науки і практики: монографія. Харків: ВД «Інжек», 2006. С. 294–316.
4. Дорожкіна Г. М., Хоменко Л. М. Системне управління організацією виробництва нової продукції. Вісник КДУ ім. Михайла Остроградського. 2010. Вип. 5 (64). Ч. 1. С. 174–180.
5. Кузьмін О. Є., Алексеева С. І. Планування та організування науково-технічної підготовки виробництва на машинобудівному підприємстві. Вісник НУ «Львівська політехніка». 2009. № 640. С. 313–318.
6. Галузевий стандарт України (ГСТУ 29.1-97). Журнали. Поліграфічне виконання. Загальні технічні вимоги (зі змінами, чинними від 15 березня 2000 року). Київ, 2000.
7. Предко Л. С. Проектування додрукарських процесів: навч. посіб. Львів: УАД, 2009. 352 с.

REFERENCES

1. Kompleksna pidhotovka vyrobnytstva do zminy produktu. Retrieved from <http://www.lekcii.com/ua/text/open.925.html> (in Ukrainian).

2. Tekhnichna pidhotovka vyrobnytstva. Retrieved from <http://um.co.ua/3/3-17/3-170885.html> (in Ukrainian).
3. Aliexsieiev, I. V. (2006). Modeliuvannia innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva na stadii naukovo-tekhnichnoi pidhotovky vyrobnytstva: Innovatsii: problemy nauky i praktyky. Khar'kiv: VD «Inzhnek», 294–316 (in Ukrainian).
4. Dorozhkina, H. M., & Khomenko, L. M. (2010). Systemne upravlinnia orhanizatsiieiu vyrobnytstva novoi produktsii: Visnyk KDU im. Mykhaila Ostrohradskoho, Vyp. 5 (64), Ch. 1, 174–180 (in Ukrainian).
5. Kuzmin, O. Ye., & Aliexsieieva, S. I. (2009). Planuvannia ta orhanizuvannia naukovo-tekhnichnoi pidhotovky vyrobnytstva na mashynobudivnomu pidpriemstvi: Visnyk NU «Lvivska politehnika», 640, 313–318 (in Ukrainian).
6. Haluzevyi standart Ukrainy (HSTU 29.1-97). (2000). Zhurnaly. Polihrafichne vykonannia. Zahalni tekhnichni vymohy (zi zminamy, chynnymy vid 15 bereznia 2000 roku). Kyiv (in Ukrainian).
7. Predko, L. S. (2009). Proektuvannia dodrukarskykh protsesiv. Lviv: UAD (in Ukrainian).

doi: 10.32403/1998-6912-2018-2-57-132-140

ECONOMIC EFFICIENCY OF COMPLEX PREPARATION OF JOURNAL PRODUCTION

P. P. Lazanovskiy, V. O. Kalitovska, M. D. Prokopiuk

*Ukrainian Academy of Printing,
19, Pid Holoskom St., Lviv, 79020, Ukraine
lazanovskiy@ukr.net*

The article indicates the main features of the current market of journal editions and changes in their technological parameters. It is noted that the issues of complex preparation of journal editions became especially relevant in recent years in connection with the introduction of Ukrainian publishing and printing structures of advanced European and world technologies in their production. It is noted that the problems of complex preparation of journal editions are one of the subjects of modern research of scientists and practitioners of publishing and printing business, especially in the economic context of them.

The definition of the essence and content of the complex preparation of production according to the results of the analysis of the publications of scientists is specified. It is suggested to complete the decisions made on the complex preparation of production by compulsory economic and marketing substantiation. The stages of complex preparation of journal editions production as a basis for improving its efficiency are characterized. The importance of choosing variants of technical preparation of production of journal editions in modern conditions of numerical possibilities in designing their formats, overlays, illustrations, dyes and other parameters is underlined. It has been stated that

expediency of measures of complex preparation of production is determined by a system of technical and economic indicators. It was emphasized that the growth of the economic efficiency of the complex preparation of the production of journal editions in the current conditions of its crisis economic phenomena should occur only by reducing the cost of work within each stage. The results of the calculation of costs and the values of economic efficiency indicators are presented (one of the most widely used today for a variant of the complex preparation of the production of a conditional number of a journal edition using the actual average data of publishing houses and printing companies). The conclusions are drawn from the results of the research and its perspectives are outlined.

Keywords: *complex preparation of production, journal editions, technical and technological decisions, costs, economic efficiency.*

Стаття надійшла до редакції 21.06.2018.

Received 21.06.2018.